

ЗА КАКВО ГОВОРИХМЕ НА 7 МАЙ

Поводът за отлаганото около две години събитие е първото издание на български език (десетият по ред език, на който излиза) на сборника с кратка словенска проза „За какво говорим? Кратка словенска проза 1990–2004“, но както се казва в едноименния разказ: „За всичко можем да говорим, но полезни са само разговорите, до които стигаме с голяма мъка“. Разговорът се състоя в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

Проф. Людмил Димитров – редактор и преводач на текстовете заедно с Ева Шпрагер, откри събитието и влезе в ролята на водещ, скъсявайки езиковата бариера между българската публика и словенските гости. За връзките между България и Словения изнесе слово и госпожа Ксения Шкрилец, посланик на Република Словения, като изтъкна, че ключова роля за сближаването на народите освен писателите са и преводачите на книгата. Сред чуждестранните гости бяха съставителят на сборника Митя Чандър, както и авторките, включени в него: Полона Главан и Сузана Тратник.

„Виновникът“ за появата на книгата в България е издателство „Фабер“, в лицето на Румен Леонидов. Той нарече дванайсетте автори, включени в сборника, „апостоли“, които казват своята истина за света и успяват както тематично, така и жанрово да създадат „страшно модерна („модна“) проза“. Постига се това усещане за преместване на погледа от романа към късата проза, която става проводник на идеите посредством „ударно“ представяне на дълбочина и многопластовост.

Разказите са писани между 1990 и 2004 г. – време, в което и колективът, и индивидът в Словения са изправени пред въпроса за идентичността – кои сме ние, можем да разберем от нещата, за които говорим. В този смисъл проф. Димитров направи интересно разграничение между словенеца и българина: ако първият е някак затворен от външната си културна обвивка – литературата сваля за него границите на езика и пред читатели и слушатели няма тайни. Ние, от друга страна, сме дотолкова открити в действителността, че в изкуството често премълчаваме същественото. След това сравнение думата бе дадена на съставителя. Като основна тема Чандър отбеляза тази за любовта в различните ѝ фази от първото влюбване до последните скандали: през интимното се говори за обществената реалност, често закодирана с приятен хумор, ирония и смях не само

за словенци. В този контекст Сузана Тратник сподели, че обича хората да спорят дали разказите ѝ са смешни, или тъжни, а Полона Главан подчерта как и двата ѝ разказа са свързани със смъртта, но тя самата обича да живее.

Корицата на книгата, по дизайн на Мая Георгиева, привлича с формите на компютърна графика като матрица, в която са закодирани силуети, внасящи усещането за безличност, гледани сякаш през мрежата на сивотата. Отдалечените една от друга човешки фигури, скрити под чадърите си, са като скрити под черупката на самотата и отчуждението, загатващи темата за неосъществения диалог.

„За какво говорим?“ е книга с твърде актуална проблематика, независимо от времето, което е изминало от написването през издаването до изчерпването ѝ дори на българския пазар. Въпросът за изкуството като една от малкото осъществими форми на диалог е заложен и в разказа на Андрей Блатник, дал заглавието на сборника. Твърде лесно и неправилно би било да кажем, че кризата на езика е криза в културата, но това е нещо, за което ще говорим друг път.

*Мариета Николова,
Марчела Златкова*